

A 2007. évi rövidtávú munkaerő-piaci prognózis felmérés főbb tapasztalatai

2007. októberében 29. alkalommal bonyolították le a munkaügyi központok a munkaerő-piaci prognózishoz kapcsolódó vállalati kérdőíves felmérést. Az előző évihez hasonlóan a szervezésre a Szociális és Munkaügyi Minisztérium és a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Gazdaság- és Vállalkozáselemző Intézet közös kutatási programja keretében került sor. A munkaügyi szervezet kirendeltségi kollégái és a kamara kérdezőbiztosai által felkeresett szervezetek közül országosan több mint 7300 cégvezető válaszolt a kérdésekre.

A régió három megyéjében összesen 938 gazdálkodó szervezetet kerestek fel a két szervezet munkatársai, másfélszer többet, mint 2006 őszen. A válaszadó gazdálkodóknál a teljes alkalmazotti létszám 55.326 főt tett ki. A minta a versenyszférában működő, legalább 5 főt foglalkoztató cégek alkalmazotti létszámának 42%-át reprezentálja. Mivel a bevont cégek a régióban működő összes vállalkozásnak mindössze 0,9 százalékát teszik ki, a magas érintett létszám csak úgy volt elérhető, hogy elsősorban a jelentősebb munkáltatók kerültek felkeresésre, ebből a szempontból tehát a mintavétel irányított volt. Az ágazati reprezentáció sem egyenletes, foglalkoztatásban betöltött súlyánál jóval kisebb arányban szerepel az építőipar, a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás, az egyéb közösségi, és személyi szolgáltatás területe. Túlreprezentált a feldolgozóipar és a villamos energetikai ágazat nagy foglalkoztatói miatt.

Az adatlapokon szereplő kérdések a munkaadók gazdasági életének olyan lényeges elemeit is próbálták feltárni, mint a konjunkturális helyzet, a kapacitáskihasználtság, a termelési volumen alakulása, illetve a beruházási tervek, de a fő hangsúly a munkaerő-mozgások és az emberi erőforrással való gazdálkodás feltérképezésén volt.

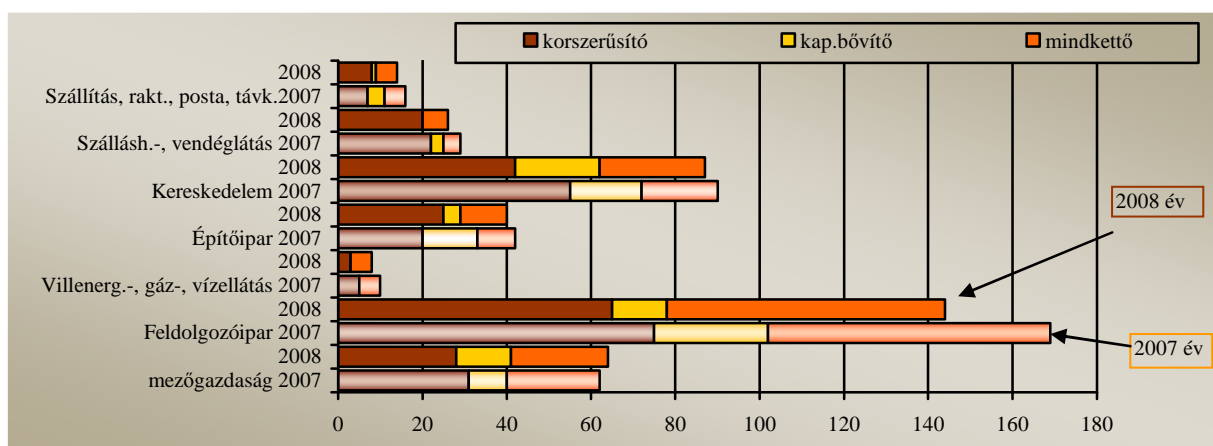
A válaszadók általános gazdasági helyzetével kapcsolatos információk:

- A válaszadó vállalkozások 39%-a teljes, 28%-a magas (80% és felette) **kapacitás kihasználtsággal** működött, 31%-át közepes lekötöttség jellemezte, és 3,6%-a panaszkodott alacsony (40% alatti) teljesítményszintről. A régió válaszadó cégei átlagosan 82%-os kihasználtsággal működtek. Gyakorlatilag minden ágazatban vannak olyan cégek, amelyek nem tudják optimálisan kihasználni „termelési eszközeiket”, a számok leginkább a szálláshely-szolgáltatás területén jeleztek problémát. A felesleges kapacitások 59%-a a belföldi kereslet visszaesése, 12-12%-a a munkavégzés szezonális jellege, és egyéb okok miatt keletkezett. A szakképzett munkaerő és a tőke hiánya, valamint az export visszaesése csak 5%-ban játszott szerepet. A megszorító intézkedésekből fakadó pénzüke az építőipari, a kereskedelmi, és a gazdasági szolgáltatások cégeinél, a szezonálítás a mezőgazdaságban okozott termelést.
- A felmérés időpontjában a válaszadó gazdálkodók 22%-a nyilatkozta, hogy magas a **rendelésállománya**, 60%-a közepes szintűnek értékelte, és 18%-a ítélte alacsonynak a termékeik, szolgáltatásaik iránti keresletet. Figyelemre méltó, hogy a minta átlagait tekintve a kereslet hiányából adódó problémák mértéke szoros összefüggést mutat a vállalat méretével. A választ adó 250 fő feletti nagyvállalatoknak közel fele magas rendelésállománnyal bírt és csak a cégek 12%-ának jelentett gondot az alacsony kereslet. Az 50-249 fős, közepes méretű cégeknek már kevesebb, mint harmada tekintette megrendeléseit magas szintűnek, igaz alacsony rendelésállomány is csak egytizedükénél fordult elő. A 10-49 fős kis-, illetve a 10 fő alatti mikrovállalkozások

esetében sokkal rosszabb a kép, az előbbieknél csak a 22%-a, az utóbbiaknak pedig mindössze 14%-a működik kedvező keresleti viszonyok mellett, a megrendelések terén komoly problémákkal küzdők aránya pedig 14%, illetve 26%. A főbb ágazatok közül a gépipar, a villamos gép gyártása, és a ruhaipar helyzete tűnik kedvezőnek ebben a tekintetben, gondokat pedig az építőipar, a kereskedelem, valamint a szálláshelyszolgáltatás, vendéglátás területének cégei köréből jeleztek a legnagyobb arányban.

- A **termelés (szolgáltatás) volumene** 2007. III. negyedévében a válaszadók negyedénél mutatott emelkedést, illetve ugyanekkora hányadánál csökkenést az előző év azonos időszakához viszonyítva, a cégek fele pedig változatlanságot jelzett. 2008. I. félévére vonatkozóan valamelyest optimistább a vélekedésük, 27% vár bővülést, visszaesésre 18%, változatlan termelési (értékesítési) szintre 55% számít. A jelentős nemzetgazdasági ágak közül a feldolgozóiparban a legmagasabb a jövőbeni növekedésben bizakodók aránya, az ellenpólust az építőipar és a szállítás képviseli, mert az ágazatot képviselő cégek jelentős része forgalmának apadását jelezte előre.
- Nyilvánvalóan minden fentebb tárgyalt gazdasági mutatónak van összefüggése a cégek **beruházási terveivel**, és jelentősen meghatározza a jövőbeni tendenciákat is. A felkeresett gazdasági szervezetek 52%-a jelezte, hogy 2007-ben beruházást helyezett üzembe. 2008-ra a vállalkozások 48%-a tervezett ilyen jellegű fejlesztést. Mindkét évben a beruházások több mint fele volt kizárólag korszerűsítő, innovatív jellegű, egytizedük csak kapacitásbővítést szolgált, és négytizedük felelt meg mindkét kritériumnak. Megállapítható, hogy a megkérdezett munkáltatók háromtizede sem 2007-ben, sem 2008-ban nem helyezett, illetve helyez üzembe beruházást, és 38%-a mindkét évben érintett ezzel a tevékenységgel. A beruházások volumene a vállalatok 22%-ánál növekvő, 11%-ánál csökkenő tendenciát mutat 2007. és 2008. I. félév viszonylatában. A beruházások terén nagy aktivitást mutatnak a mezőgazdasággal, fémalapanyag gyártással foglalkozó szervezetek, ezzel szemben visszaesés jellemzi a szállítás, raktározás cégeit.

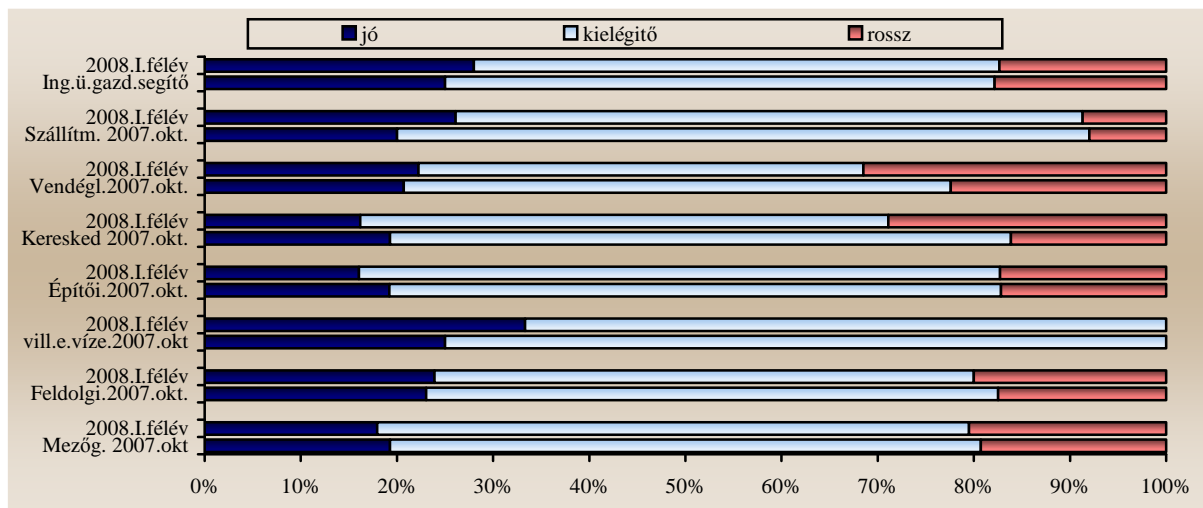
A tervezett beruházások alakulása nemzetgazdasági áganként 2007 és 2008. évben

- Cége aktuális **üzleti helyzetét** a megkérdezettek 60%-a ítélte „kielégítőnek”, „jó” minősítést 21%, „rosszat” 16% adott. A 2008. I. félévére vonatkozó várakozások valamivel pesszimistábbak, rossz üzleti helyzetre többen, jóra pedig 3%-ponttal

kevesebben számítanak (18-18%). A többség továbbra is kielégítőnek értékelte helyzetét, a bizonytalanok száma 14%-ra ugrott. Elsősorban a kereskedelem és a vendéglátás területén működő cégek tartanak a helyzet romlásától.

A gazdálkodók üzleti helyzet értékelése nemzetgazdasági áganként 2007. október és 2008. I. félév

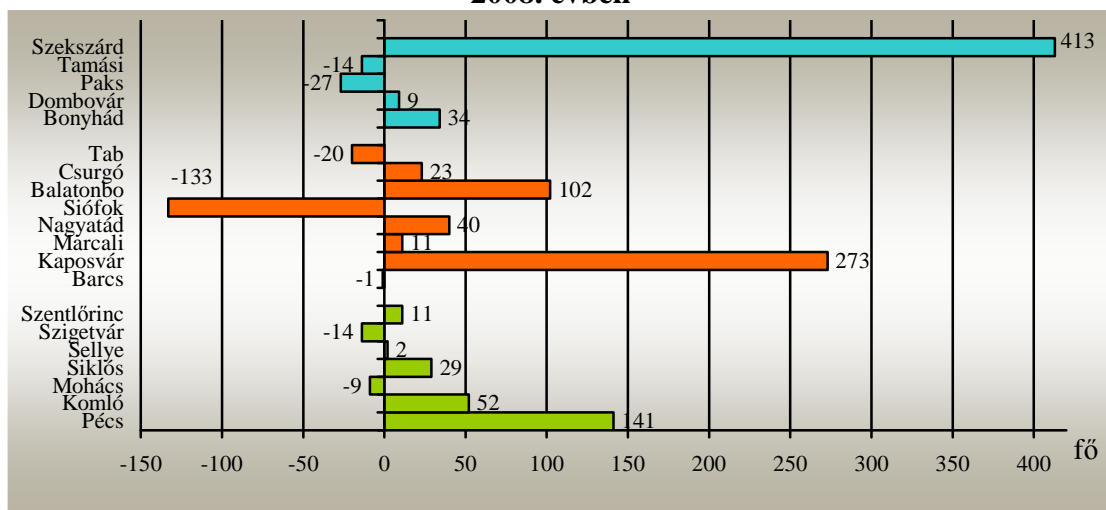
A mintába került munkáltatók foglalkoztatási jellemzői:

- A prognózisba bevont 938 cégnél 55.326 fő állt alkalmazásban 2007. szeptember 30-án, 0,8%-kal több, mint 2006. év végén.
- A létszám 75%-a fizikai foglalkozású volt, 93%-a teljes munkaidőben, 7%-a részmunkaidőben dolgozott, a foglalkoztatott nyugdíjasok aránya 3%-ot tett ki.
- A teljes munkaidőben foglalkoztatottak 7%-a határozott idejű szerződéssel rendelkezett.
- A külföldi állampolgárságú alkalmazottak aránya mindössze 0,4% volt, ami azt jelenti, a régióban minimális jelentősége van ennek a kérdésnek (országosan 3% volt ez az arány).
- Az alkalmazásban állók 3%-a megváltozott munkaképességű volt.
- A statisztikai állományi létszámba nem tartozó kölcsönvett munkavállalók száma a felmérés időpontjában 4 089 fő volt (7,4%) kilenczetedük egyetlen pécsi nagy foglalkoztatónál dolgozott. Kilenc hónappal korábban ez a létszám még 6%-kal kevesebb volt.
- A cégek 35%-a, összesen 3 074 munkavállalót alkalmazott 2007 folyamán Alkalmi Munkavállalói könyvvel. Az ilyen típusú foglalkoztatás átlagos időtartama 26 nap volt.
- Pályakezdőt a mintába került szervezeteknek mindössze 27%-a vett fel 2007-ben, így összesen 1 080 fiatal kapott munkalehetőséget. A START kártya kínálta lehetőséget a pályakezdők negytedede esetében vették igénybe a munkáltatók.
- 2007. októberében a cégvezetők egytizede jelzett 659 főre vonatkozó tartós munkaerőhiányt, ez a statisztikai állományi létszám 1,2%-a. A szakképzett fizikaiakból volt a legnagyobb hiány, amely a közepes cégeket sújtotta legjobban.

A válaszadó cégek munkaerőmozgásra vonatkozó előrejelzései:

- 2007. év egészét tekintve – részben tényadatok, részben előrejelzés alapján – a nyilatkozó cégektől összesen 1 068 főt bocsátottak el, építettek le, további 4 886 dolgozó távozott egyéb okból (kilépés, határozott idejű szerződés lejárta, nyugdíjazás stb.). A távozó 5 954 munkaerővel szemben 6 670 felvételre került sor, így a létszám összességében hozzávetőlegesen 1,3%-kal nőtt 2006 és 2007 decembere között.
- A prognózis kérdőívet kitöltő munkáltatók több, mint kétharmada olyan nyilatkozatot tett, hogy 2008. folyamán semmilyen munkaerőmozgás nem fog történni. Évek óta ez a tapasztalat, ami azt mutatja, hogy az együttműködő vállalatok jelentős része nem hajlandó, vagy nem tudja egy évre előre megtervezni munkaerő-gazdálkodását. Feltehetően többnyire csak arról van szó, hogy nem szándékoznak különösebb dolgozói létszámváltoztatásokat végrehajtani, a spontán mozgásokra pedig nem kívánnak becslést megadni. De bizonyára sok munkáltató nem akarja „közhírré tenni” a dolgozókat negatívan érintő intézkedéseket sem.
- 2008-ra vonatkozóan 42 válaszadó 774 fő elbocsátását tervezi, ezen felül 96 cégtől további 1 627 munkavállaló távozik. Az összesen 2 401 fős kilépéssel szemben 244 munkaadó összesen 3 325 fő felvételét jelezte előre. Ez egyenlegét tekintve 992 fős, vagyis 1,8%-os foglalkoztatás-bővülést jelentene. A fő létszámfelvevő várhatóan a feldolgozóipar lesz, azon belül elsősorban a gépipar, híradástechnika és a bútóripar bővíti alkalmazotti körét.

**Tervezett felvételek és létszámcsökkenések
2008. évben**

Munkaerő-piaci előrejelzés a prognózis felmérés és egyéb információk birtokában

A versenyszférát reprezentáló munkáltatói körben – előrejelzéseik alapján – a foglalkoztatás várhatóan bővül az év folyamán. A korábbi évben még számításba vett, a közszférát érintő jelentős nagyságrendű létszám-csökkentés 2007-ben lezajlott, további várható leépítésekről nincs információnk. (A közszférában lebonyolított felmérés adatait nem kaptuk meg.) Összességében a foglalkoztatottak számának minimális bővülésére számítunk 2008-ban.

A nyilvántartott álláskeresők számának alakulását számos egyéb tényező is befolyásolja, úgy mint az ellátások rendszere, a regisztráció szabályai, a támogatások elérhetősége. Az nagyon valószínű, hogy a szezonálitás a korábbi évekhez hasonlóan alakul. A legmagasabb létszám az év első két hónapjában várható, majd júniusig mérséklődésre számíthatunk. Július, augusztusban átmeneti emelkedésre lehet számítani a frissen végzett pályakezdők tömeges bejelentkezése miatt. Remélhetőleg nem marad el a szeptember, októberben általában bekövetkező csökkenés sem, de arra minden bizonnyal sor kerül, hogy a szezonálisan foglalkoztatott több ezres létszám egy része az év végére újból az ügyfelünké válik.

A nyilvántartott álláskeresők számának alakulását 2008-ban kedvezően befolyásolhatja a TÁMOP 1.1.2. intézkedés megvalósítása, illetve az, hogy régióink 25 kistérségéből 8 „komplex programmal segített hátrányos kistérség”-nek minősült, így további kormányzati segítségre számíthat.

Nyitott kérdés, hogy milyen mértékben bővül az álláskeresők köre azon megváltozott munkaképességűekkel, akik eddig rokkantsági ellátásban részesültek, illetve azokkal, akik csak az önkormányzat szociális segítségét vették igénybe, ugyanis szervezetünk mindkét réteg részére az eddiginél több támogatást kíván nyújtani a munka világába történő visszatéréshez.

Összességében valószínű, hogy a 2007. végi 59,4 ezer álláskeresőnél 1-1,5 ezer fővel kevesebben lesznek a Dél-dunántúli Regionális Munkaügyi Központ nyilvántartásában 2008. decemberében.